

DELOVNI LIST

Področje: zgodovina, arheologija.

Starostno obdobje: 2. triada (4., 5., 6. razred).

Navodilo za delo:

Preberi kratka besedila in odgovori na vprašanja. Pravilna rešitev ti bo razkrila tematiko kviza.

Naslov: Bronasta doba

Ali veste, kaj je zlitina in iz katerih snovi je sestavljen bron?

Zlitina je zmes dveh ali več kovin. Čeprav je človek že znal izdelati orodje iz bakra, z njim zaradi mehкости ni bil zadovoljen. So pa imeli že v 2. tisočletju pr. n. št. takratni prebivalci toliko znanja o pridobivanju kovin iz rude, da so z mešanjem že znanih kovin bakra in kositra v ustreznem razmerju začeli izdelovati zlitino bron. Tako je bron zaradi svoje trdnosti postal najpomembnejša kovina za izdelavo orodja, orožja in nakita.

Bronast nož,
Maribor, hrani
Pokrajinski
muzej Maribor

Bronasti fibuli,
Pobrezje,
Maribor, hrani
Pokrajinski
muzej Maribor

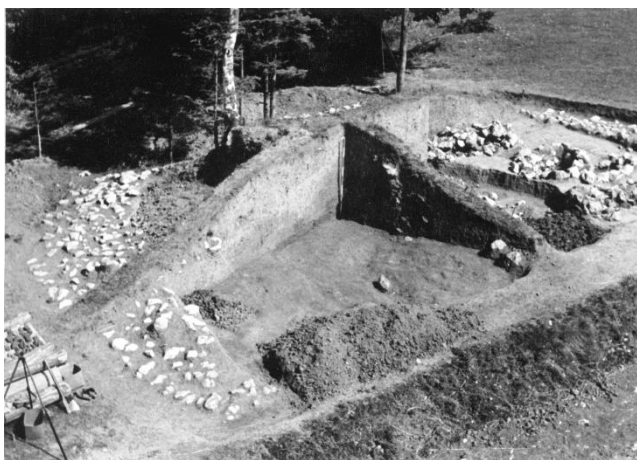
Bronasta doba na Slovenskem (23.–9. stol. pr. n. št.)

Odkritje brona, ki so ga uporabili za izdelavo orodja, orožja in nakita, je močno vplivalo na življenje tedanjih prebivalcev in povečalo družbeno razslojenost. V času zgodnje in srednje bronaste dobe je bilo ozemlje Slovenije skromno poseljeno. Šele v času pozne bronaste dobe se je podoba poselitve močno spremenila. Povečalo se je število prebivalcev, domnevno zaradi velikih selitev prazgodovinskih ljudstev. Spremenili so se materialna in duhovna kultura ter pokopni običaji.

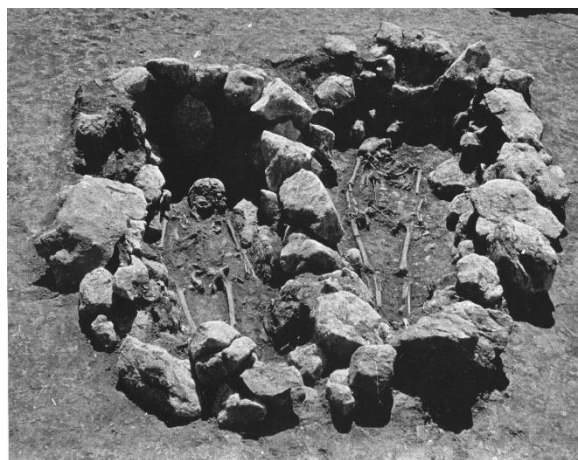
Ali veste, kaj je to grobna gomila?

V času srednje bronaste dobe je bil na ozemlju srednje Evrope uveljavljen običaj pokopavanja v grobnih gomilah. Najbolj znana sistematično raziskana gomila pri nas je iz Brezja pri Zrečah. Prebivalci so grobni prostor krožne oblike obdali s kamnitim vencem. V gomili so pokopali 5 pokojnikov v iztegnjeni hrbtni legi, okrog njih in nanje pa naložili kamenje. Nato so na celotni prostor z grobovi kopasto nasuli zemljo.

Ohranjena so okostja starca, starke, odraslega moškega in mlajše ženske. Najverjetneje so bili člani iste družine, peti skelet pa je bil uničen. Le pri enem pokojniku sta bili najdeni bronasti igli. Ležali sta na prsih in trebuhu, kar pomeni, da sta spenjali oblačilo pokojnika.

Pogled na odkopano gomilo s severozahodne strani, Brezje pri Zrečah, fotoarhiv Pokrajinskega muzeja Maribor

Pogled na odkopana skeletna grobova 3 in 4 v gomili Brezje pri Zrečah, fotoarhiv Pokrajinskega muzeja Maribor

Ali veste, kje in kako so živeli na ozemlju vzhodne Slovenije v času pozne bronaste (13.–9. stol. pr. n. št.)?

Staroselci so v tem času živeli na že prej obljudenih nižinskih naselbinah in vzpetinah. Novi priseljenci pa so svoja naselja pretežno postavljali v nižinah. Hiše so gradili iz navpičnih brun, stene med njimi pa iz prepleta šibja, ometanega z ilovico. Najdbe bronastih srpov in kamnitih žrmelj

dokazujejo, da so se poleg živinoreje pretežno ukvarjali s poljedelstvom. Lončene posode so izdelovali prostoročno. Najdbe kamnitih kalupov za vlivanje kovin kažejo na razcvet metalurške dejavnosti. Povečala se je blagovna menjava predmetov.

Jame za lesene nosilne stebre bivališča, Rogoza, fotoarhiv ZVKDS OE Maribor

Poskus rekonstrukcije bivališča iz časa bronaste dobe, maketa, Pokrajinski muzej Maribor

Ali veste, kakšen način pokopa se je uveljavil v pozni bronasti dobi?

V času pozne bronaste dobe se je uveljavilo sežiganje pokojnikov, pri čemer so nastajala obsežna plana grobišča z več sto žarnimi grobovi. Iz načina pokopa izhaja tudi poimenovanje tega obdobja: kultura žarnih grobišč.

Pokojne so sežgali, pepel in nedogorele kosti pa položili v lončene posode – žare ali nasuli kar na dno grobne jame. Pogosto so jih pokrili s kamnitimi ploščami. Običajno je bil v jami pokopan en pokojnik. Grobovi se razlikujejo po številu in bogastvu pridanih posod ter kovinskih predmetov, ki so jih kot popotnico v onostranstvo položili k pokojniku. Med bronastimi predmeti prevladuje nakit, manj je orodja in orožja. Moškim so običajno dodali britve in igle, ženskam pa fibule, zapestnice, ovratnice, obročke in lončena predilna vretenca.

Žarni grob, Ruše, fotoarhiv ZVKDS OE Maribor

Lončena žara, Maribor, hrani Pokrajinski muzej Maribor

Ali veste, kaj so to depoji oziroma založne najdbe v pozni bronasti dobi?

To so skupine bronastih predmetov (orožje, orodje in nakit), ki so jih tedanji prebivalci zakopali v zemljo na posebej izbranih mestih, vrgli v jame ali vodo. Dolgo časa so veljale za izgubljeno lastnino potujočih trgovcev in obrtnikov, ki so jo v nemirnih časih selitev ljudstev skrili v naglici. Danes nekaterim depojem pripisujejo tudi sakralno vlogo, v dragocenih predmetih pa vidijo darove, ki so jih takratni ljudje namenili svojim božanstvom, da bi uslišali njihove prošnje.

Bronasti predmeti, depo Hočko Pohorje, hrani Pokrajinski muzej Maribor

Bronasta tulasta sekira, depo Hočko Pohorje, hrani Pokrajinski muzej Maribor

Ali veste, kakšne vrste lončenih posod so poznali in kako so jih izdelovali v pozni bronasti dobi?

Domači lončarji so male in velike žare, amfore, vrče, lonce, sklede in skodele izdelovali prostoročno. Pogosto so jih okrasili z vrezanimi ali vtisnjenimi motivi, ki so jih zapolnili z belo barvo – inkrustacijo, ali so nanje nanесли plastično dekoracijo. Ni natančneje znano, katere posode so izdelovali izključno za pogrebno rabo, a v veliki večini gre gotovo za uporabno posodje, ki so ga ob smrti izbrali za drug namen. Velike žare so bile poprej shrambene posode za živila in vodo, manjše posode za kuho, sklede in skodele za uživanje jedi in pijač.

Lončenina, Brinjeva gora – Gračič, nad Zrečami, hrani Pokrajinski muzej Maribor

Lončenina, Brinjeva gora – Gračič, nad Zrečami, hrani Pokrajinski muzej Maribor

VELIKI KVIZ O _____

Na črtice vpišite črke
pravih odgovorov.

1. Bron je zlitina

- B bakra in kositra.
- A cinka in bakra.
- C živega srebra in natrija.

2. Zaradi svoje trdnosti je bron postal najpomembnejša zlitina za izdelavo

- C novcev.
- R orodja, orožja in nakita.
- D posod in kipov.

3. Poselitev v zgodnji in srednji bronasti dobi na ozemlju Slovenije je bila

- N zmerna.
- B gosta.
- O skromna.

4. V času srednje bronaste dobe je bil na ozemlju srednje Evrope uveljavljen način pokopavanja v

- Č grobnih jamah.
- N grobnih gomilah.
- T katakombah.

5. Gomila je

- Č grob označen s spomenikom.
- N vrsta bivališča.
- A grobni prostor krožne oblike s kopastim nasutjem zemlje.

6. Hiše novih priseljencev v pozni bronasti dobi so grajene iz

- G opečnih zidakov in malte.
- L vej in živalskih kož.
- S navpičnih kolov, prepleta vej in ilovice.

7. Na razcvet metalurške dejavnosti v pozni bronasti dobi kažejo najdbe

- C bronastih figuric.
- B kovaškega orodja.
- T kamnitih kalupov za vlivanje predmetov.

8. V času pozne bronaste dobe se je uveljavil nov način pokopa v

- I žarah.
- R krstah.
- N sarkofagih.

9. Pokojniku so v grob pridali

- K novce.
- D lončenino in bronast nakit.
- C kamnite kalupe za vlivanje predmetov.

10. Depoji oziroma založne najdbe v pozni bronasti dobi so

- S izgubljeni predmeti trgovcev.
- T zakopane lončene posode.
- O na posebnih mestih zakopani bronasti predmeti.

11. Keramične posode v bronasti dobi so izdelane

- B prostoročno.
- Z na vretenu.
- U v kalupu.

12. Način krašenja z vrezanim motivom, zapoljenim z belo barvo imenujemo

- L inhalacija.
- I inkrustacija.
- J kremacija

